

KOY Sarivaara-Heikkinen Pia(TEM),
Kauppinen Petteri(OKM), Isotalo
Outi(UM), Lahti Johanna(UM)

18.03.2019

JULKINEN 31.05.2019

Asia

EY:n ja Venäjän välisen tiede- ja teknologiasopimuksen uusiminen

Kokous

Coreper I 15.05.2019

U/E/UTP-tunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Coreper esittää Euroopan unionin neuvostolle Euroopan yhteisön ja Venäjän federaation hallituksen vuonna 2000 solmiman tiede- ja teknologiyhteistyötä koskevan sopimuksen (TT-sopimus) uusimista neljännen kerran seuraavaksi viideksi vuodeksi.

Asiaa käsitellään Coreper I:ssä 15.5.2019 ja neuvostossa 22.5.2019.

Neuvoston pyynnön (7477/19 RECH) mukaisesti Euroopan parlamentti on käsitellyt sopimuksen uusimisehdotusta ja hyväksynyt sopimuksen yleisistunnossa 17.4.2019. Tutkimustyöryhmä käsitteli ehdotusta 15.3.2019.

TT-sopimuksen uusimista käsiteltiin sopimuksen mukaisessa EU:n ja Venäjän tiede- ja teknologiyhteistyön komiteassa Moskovassa 28.9.2018, jolloin molemmat osapuolet ilmoittivat kiinnostuksestaan jatkaa sopimusta.

Suomen kanta

Suomi pitää EU:n ja Venäjän välisen tiede- ja tutkimussopimuksen jatkamista tärkeänä. Venäjä on EU:n naapuruston tärkeimpiä tiede-, teknologia- ja innovaatiotoimijoita, joka ei ole osa EU:n tutkimus- ja innovaatorahoitusohjelma Horisontti 2020:a, mutta jolla on yhteistyöhankkeita sen kanssa. Sektorin yhteistyö on perinteisesti ollut aktiivista erityisesti tutkimusinfrastruktuurin, liikenteen ja ympäristön aloilla. Horisontti 2018-2020 työohjelmassa korostetaan yhteistyön tiivistämistä Venäjän kanssa. Kahdenväliset lippulaivahankkeet liittyvät tutkimusinfrastruktuuriin ja terveyteen. Monenkeskisissä hankkeissa Venäjä on mukana lentotekniikkaa koskevassa aloitteessa.

Nykyisessä EU-Venäjä –suhteiden haastavassa tilanteessa, jota pitkälti määrittävät Ukrainan konflikti ja sen johdosta EU:n Venäjään kohdistamat rajoittavat toimenpiteet ja Venäjän vastatoimet, on tärkeää ylläpitää positiivista suhdetta Venäjän kanssa niiltä osin kuin se on EU:ssa yhteisesti sovittujen periaatteiden mukaan mahdollista, kuten tiede- ja tutkimussektorilla. Sopimus on osa EU:n ja Venäjän välistä yhteistyötä, jolla vahvistetaan ihmisten välisiä kontakteja, mahdollistetaan tutkijoiden ja tiedemiesten välinen yhteistyö ja yhteisrahoitteiset hankkeet. Sopimuksen uusiminen on EU:n

intressissä, sillä tiede- ja teknologiayhteistyö hyödyttää molempia osapuolia. Tiedediplomatialla luodaan positiivista yhteistyöagendaa Venäjän kanssa, luodaan ja vahvistetaan yhteyksiä ja luottamusta yhteisöjen välillä alan Venäjä-yhteistyön vähennyttyä.

Kyse on EU:n toimivaltaan kuuluvasta sopimuksesta, jolla on erityisesti Ukrainan konfliktin vuoksi ulko- ja turvallisuuspoliittinen ulottuvuus. Sopimusta uusittaessa on olennaista huomioda sopimuksen maantieteellinen ulottuvuus. Suomelle on tärkeää varmistaa, ettei sopimuksen toimialuetta laajenneta koskemaan Venäjän laittomasti annektoimaa Krimin niemimaata. Keskeiset asiakirjat ovat vuonna 2014 annettu EU:n julkilausuma ja EU:n Venäjälle toimittama nootti sopimusten soveltamisalasta (10749/14), joissa on viittaus Krimin osalta keskeiseen päätökseen eli YK:n yleiskokouksen vuoden 2014 päätöslauselmaan 68/262. Päätöslauselmassa todetaan, että Krimin autonomisen tasavallan ja Sevastopolin statuksen muuttamista ei tule tunnustaa niin kutsutun kansanäänestyksen perusteella ja tulee pidättäytyä toimista, joilla tunnustamisen voitaisiin katsoa tapahtuvan.

Pääasiallinen sisältö

Euroopan yhteisön ja Venäjän välinen tiede- ja tutkimussopimus solmittiin 16.11.2000 ja se astui voimaan 10.5.2001. Alun perin kahden vuoden sopimusta on uudistettu viiden vuoden välein 2003, 2009 ja 2014. Nykyinen sopimus päättyi 20.2.2019. Osapuolet ovat valmiita jatkamaan sopimusta seuraavalle viidelle vuodelle. Sopimusta pyritään jatkamaan toukokuussa.

Uusitun sopimuksen sisältö tulee olemaan sama kuin aiemman sopimuksen. Sopimus ei luo uusi oikeuksia ja velvollisuuksia EU:lle, mutta se muodostaa oikeudellisen perustan osapuolten väliselle tiede- ja teknologiayhteistyön jatkamiselle. Sopimuksella luodaan puitteet ihmisten välisten kontaktien sekä tiede-, teknologia- ja innovaatioyhteistyölle EU:n strategisen intressin alueilla ja pyritään aktivoimaan EU:n ja Venäjän välistä tieteellistä yhteistyötä, joka on viime vuosina vähentynyt.

Sopimuksella mahdollistetaan EU:n ja Venäjän molempia osapuolia hyödyttävä tieteellinen ja teknologinen yhteistyö vastavuoroisten tutkimusohjelmien sekä Venäjän tiedeyhteisön ja teollisuussektorin osallistuminen unionin tutkimushankkeisiin ja unionin organisaatioiden osallistuminen Venäjän hankkeisiin. Yhteistyöaloja ovat mm. ympäristö- ja ilmastotutkimus, biolääketieteellinen ja terveystutkimus, materiaalitutkimus ja metrologia sekä tutkijoiden liikkuvuus. Sovittujen alojen lisäksi yhteinen komitea voi päättää muista tutkimusaloista. Sopimus määrittää myös tutkimusmuodot, joita ovat mm. oikeus- tai luonnollisten henkilöiden osallistuminen toisen osapuolen tutkimushankkeisiin; tutkimuslaitosten vapaa ja jaettu käyttö; tutkijoiden vierailut ja tutkijavaihto sekä tiedonvaihto. Molemmat osapuolet vastaavat sopimuksen edellyttämistä velvollisuuksista ja niihin liittyvistä kuluista ml. komitean kokouksiin osallistuminen.

Sopimuksen uusiminen vastaa EU:n kansainvälistä tutkimus- ja innovaatioalan yhteistyöstrategiaa, jonka mukaan Venäjä on EU:n strateginen kumppani tutkimus- ja innovaatiosektoreilla. EU:n strategia painottaa tiede- ja teknologiasopimusten tärkeyttä monivuotisten tiekarttojen määrittelyssä ja toteuttamisessa EU:n ulkopuolisten maiden kanssa.

EU:n globaalin ulko- ja turvallisuuspolitiikan strategian mukaan tutkimusyhteistyö on tärkeä osa EU:n ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa ja olennainen osa sosiaalisten ja

taloudellisten suhteiden vahvistamista kolmansien maiden kanssa. Komissio tulee varmistamaan, että uusittua sopimusta toteutetaan linjassa Ukrainan tilanteen johdosta EU:n hyväksymien rajoittavien toimenpiteiden kanssa.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

EU:n toimivalta koskien kansainvälistä tutkimus- ja teknologiayhteistyötä perustuu Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen artiklaan 186. Proseduraalinen oikeusperusta neuvoston ehdotukselle on kyseisen sopimuksen artiklassa 218 (6).

Sopimuksen uusiminen vastaa EU:n viiden periaatteen lähestymistapaa Venäjä-suhteiden hoitamisessa. Periaatteista sovittiin EU:n ulkoasiainneuvostossa 14.3.2016 ja ulkoasiainneuvosto vahvisti ne 16.4.2018. EU:n nykylinjan mukaisesti sopimusten ja yhteisymmärryspöytäkirjojen solmimista tulee välttää, jos ne eivät ole selkeästi EU:n intressissä. TT-sopimuksen uusiminen on EU:n intressissä edellä kuvatuin perustein.

Coreperissä hyväksytyn perusteella EU on ilmoittanut nootitse Venäjän federaatiolle, että sen kanssa kahdenvälisesti solmittujen sopimusten maantieteellisen ulottuvuuden osalta on noudatettava YK:n yleiskokouksen 27.4.2014 hyväksymää päätöslauselmaa 68/262 koskien Ukrainan alueellista koskemattomuutta.

Neuvoston puheenjohtaja tulee ilmoittamaan sopimuksen 12 artiklan mukaisesti EU:n puolesta Venäjän federaatiolle, kun EU saanut sisäiset prosessinsa valmiiksi sopimuksen uudistamiseksi. Coreperin kansilehden mukaan tätä tehdessään neuvoston puheenjohtajan tulee artiklan 12 mukaisesti viitata Venäjän federaatiolle lähetettyyn noottiin koskien Ukrainan alueellista koskemattomuutta, ja joka tuodaan esille asiakirjassa 10749/14 sopimuksen alueellisesta ulottuvuudesta.

EU:lla ja sen jäsenmailla on yhteinen toimivalta tutkimus- ja teknologiayhteistyössä Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen artiklan 4(3) perusteella. EU:n toimivallan käyttäminen ei estä jäsenvaltioita käyttämästä omaa toimivaltaansa tällä alalla.

EU edellyttää, että sopimuksen sisältämät toimet vastaavat tarkkaan Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen artiklan 215 ehtoja ja menettelyitä.

Käsittely Euroopan parlamentissa

EP:ssä asian esitteli Christian Ehler (PPE). Asiaa käsiteltiin parlamentin teollisuus-, tutkimus- ja energiakomiteassa, joka hyväksyi 2.4.2019 esittelijän raportin neuvoston päätösluonnoksesta sopimuksen uusimiseksi. Komitea suositti parlamentille sopimuksen hyväksyntää. Ulkoasiain- ja budjettikomiteat eivät antaneet asiasta mielipidettä.

Parlamentti hyväksyi sopimuksen uusimisen 17.4.2019 äänin 527-26 (55 pidättäytyi).

Eduskuntakäsittely

Komission tiedonannosta koskien Euroopan unionin kansainvälisen tutkimus- ja innovaatioyhteistyön ja keskittämisen strategiaa on annettu e-kirje EU/2012/1443 (perusmuistio OKM2012-00351).

Asiakirjat

Coreperin I/A-kohta, neuvoston asiakirja 9067/19
Komission ehdotus neuvoston päätökseksi 2019/0005 (NLE)
Neuvoston päätösluonnos 7683/19
EU:n tunnustamattomuuspolitiikasta koskien Krimiä, neuvoston asiakirja 10749/14

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Pia Sarivaara, konserninohjausyksikkö, TEM, puh. 050-477 4996
Petteri Kauppinen, tiedepolitiikan vastuualue, OKM, puh. 040-520 0702
Johanna Lahti, EU- ja valtiosopimusoikeuden yksikkö, UM, puh. 050-568 427
Outi Isotalo, Venäjän-yksikkö, UM, puh. 050-573 6699

EUTORI-tunnus

EU/2019/0344

Liitteet Coreperin I/A-kohta, neuvoston asiakirja 9067/19; Komission ehdotus neuvoston päätökseksi 2019/0005 (NLE); Neuvoston päätösluonnos 7683/19;
EU:n tunnustamattomuuspolitiikasta koskien Krimiä, neuvoston asiakirja 10749/14

Viite OKM2012-00351

Asiasanat Hoitaa	tiede, tutkimus, Venäjä, Venäjä UTP, teknologia OKM, TEM, UM
Tiedoksi	EUE, LVM, MMM, OM, PLM, SM, STM, TPK, TULLI, VM, VNK, VTV, YM
